

Presentation för riksdagens kulturutskott

- Den 26 mars 2026

Landskapsregeringens allmänna synpunkter

- Det är avgörande för den åländska självstyrelsen att ha tillgången och möjligheten till kontroll över den information som berör Åland och oss ålänningar om vi ska kunna utveckla det åländska samhället.
- Landskapsregeringen menar att förslaget till rikets nya arkiveringslag står i strid med gällande självstyrelselag för Åland. Enligt 69 § 1 mom. självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) är det inte heller möjligt att upphäva, ändra eller göra avvikelser från självstyrelselagen i vanlig lagstiftningsordning samt utan överensstämmande beslut från riksdagen och Ålands lagting.

Bakgrund

- De omfattande befogenheter som riksarkivet fick gällande tillsynsbefogenheter gällande de statliga myndigheters arkivverksamhet i början på 1980-talet (FFS 184/1981 och FFS 1012/1982) överfördes i samband med revideringen av självstyrelselagen år 1991 till Ålands förvaltningsområde och Ålands landskapsregering med Ålands landskapsarkiv som det åländska arkivverket med ansvaret för dokumentförvaltningen och arkivfunktionen.
- Regeringens proposition till riksdagen med förslag till arkiveringslag och lag om ändring av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen innehåller särskilt tre (3) problem landskapsregeringen behöver lyfta fram:

1. Synpunkter på informationshanteringslagen

- Åland riskerar att inte framöver kunna påverka hanteringen av informationsmaterial hos statsmyndigheterna som rör Åland under det s.k. aktiva skedet av informationshanteringen. Detta är avgörande för att elektronisk arkivering ska kunna ske på Åland. Därtill finns språkliga utmaningar kring funktionalitet på svenska.

2. Synpunkter på slutarkiveringen

- Informationsmaterial från statsmyndigheter som berör landskapet Åland och ålänningar ska överföras till Åland för slutarkivering. Enligt 30 § 17 punkten i självstyrelselagen för Åland får arkivalier som härrör från statsmyndigheter verkamma i landskapet Åland överföras från landskapet endast efter samråd med ett godkännande av landskapsregeringen. Sedan 1970-talet har statliga myndigheters arkivalier med regelbundna leveranser överförts till Ålands landskapsregering och därmed har även det juridiska ägandet av informationen överförts till Ålands landskapsregering (med undantag för den evangelisk-lutherska kyrkan som deponerar sina arkiv på Ålands landskapsarkiv).
- I förslaget till ny arkivlag i Finland framför undervisnings- och kulturministeriet, med hänsyn till den tekniska utvecklingen att formuleringen som styr denna verksamhet delvis kan vara tolkningsbar. Landskapsregeringen anser inte att det är tolkningsbart. Självstyrelselagen och den åländska arkivlagen är teknikneutral och gäller både analogt och digitalt material.

3. Synpunkter på rätten till informationen

- Landskapsregeringen har rätt till informationen om ålänningar. Begreppet samråd tycks uppfattas olika, inte minst utifrån den historiska bakgrunden. Landskapsregeringens uppfattning är att Åland är ägare av informationen om Åland och det som berör ålänningar, även den information som hanteras av statsmyndigheter. Samråd här betyder ett godkännande av Ålands landskapsregering.
- Betydelsen av begreppet samråd får inte förändras över tid eller vid översättning till finska. Begreppet samråd är inte synonymt med förhandling.

regeringen.ax

